

Olga Lipińska, Sylwia Małachowska

Warszawa - Bródno Stare, Grodzisko
"Zagórki", St. 15, AZP 55-67/16

Informator Archeologiczny : badania 24, 88-89

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z warstw poza obiektami pochodzi znaczna część materiału ceramicznego, kości zwierzęce w większości pocięte oraz, nożyk żelazny, kulka szklana i gliniana, gwoździe żelazne, osetki kamienne oraz sercowaty grocik krzemienisty.

Wstępnie osadę przygodową, należałoby datować na XII — XIII w. Materiał zabytkowy i dokumentacja znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Białymstoku.

Badania będą kontynuowane.

Usarżów, gm. Lipnik patrz epoka brązu

Wabcz, gm. Stolno woj. to-
ruńskie St. 1 AZP 33-43/1

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Instytut Archeologii i Etnografii
w Toruniu

Badania prowadzili mgr Wojciech Chudziak (kierownik badań) i Paweł Gurtowski oraz Jacek Bojarski (autor sprawozdania). Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne „Poganka”. (X-XI wiek).

Po rocznej przerwie wznowiono badania sondażowe. Założono trzy wykopu każdy o wymiarach 1 x 3 m wzdłuż dwóch osi, poprowadzonych zgodnie z kierunkami świata. Głównym celem badań było uzyskanie dodatkowych danych na temat charakteru zabudowy wnętrza grodu i zweryfikowanie ustaleń, dotyczących chronologii całego obiektu.

Odkryto nawarstwienia kulturowe, których układ świadczy o kolistym typie układu budownictwa mieszkalnego, koncentrującego się wokół pustego majdanu.

W wykopie IX, zlokalizowanym na styku wału z majdanem w części wschodniej, (obok wykopu VI z roku 1989), wyeksplorowano warstwy, odkrytego w roku poprzednim obiektu mieszkalnego — uchwycono jego zasięg w kierunku południowym. Wykop VII, założony w partii północnej podwała, dostarczył pozostałości obiektu prawdopodobnie o charakterze gospodarczym (wskazuje na to sposób zalegania warstw, jak również materiał ceramiczny — przemieszany i niejednorodny). Miąższość tego obiektu wynosiła ponad 2 m.

Nowych danych na temat grodziska dostarczył wykop VIII, zlokalizowany w obniżonej zachodniej części majdanu — na styku z wałem. Natrafiono w nim na obiekt mieszkalny — półziemiankę, datowaną na podstawie wydobytego materiału ceramicznego na 2 poł. X wieku. W warstwie tej odkryto pozostałości drewnianych ścian budynku. Obiekt ten, podobnie jak omówione wyżej obiekty, zlokalizowane w wykopach VI, VII i IX, przykrywała warstwa spalenizny, stanowiąca rezultat nagłego końca funkcjonowania grodu na przełomie X i XI wieku. Nad tą warstwą natrafiono na ślady drugiego poziomu osadniczego, którego chronologię ustalono na podstawie fragmentów naczyń na 3 i 4 ćwierć XI wieku. Z poziomu tego pobrano do analizy próbki C¹⁴.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Instytucie Archeologii i Etnografii UMK w Toruniu.

Walków, gm. Osjaków woj. sieradzkie St. 3 patrz okres rzymski

Warszawa — Bródno Stare
Grodzisko „Zagórki” St. 15
AZP 55-67/16

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania weryfikacyjne prowadziła mgr Olga Lipińska przy współpracy mgr Sylwii Małachowskiej. Finansował Konserwator Zabytków Archeologicznych m.st. Warszawy. Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne (poł. X — poł. XI w.)

Badania zostały wznowione w roku 1989 z inicjatywy Obywatelskiego Komitetu do Spraw Rewaloryzacji Grodziska na Bródnie. Wspólnie z Konserwatorem Zabytków miasta stoł. Warszawy i Państwowym Muzeum Archeologicznym opracowany został program ratowania pozostałości grodziska. Kluczowym elementem tego programu jest odtworzenie przebiegu wałów w terenie. Planuje się nadsypanie części zniszczonych do wysokości partii najlepiej zachowanych oraz usunięcie licznych dziur i ubytków. Wymagało to przeprowadzenia weryfikacji przebiegu wałów w najbardziej zniszczonych partiach grodziska.

W 1989 r. wytyczono rów sondażowy o wymiarach 15 x 2,5 m w części wschodniej, w miejscu gdzie powinien przebiegać wał mniejszego członu grodu (według koncepcji jego dwuczłonowości). Otrzymany rezultat był całkowicie negatywny. Nikdość warstwy kulturowej zdaje się potwierdzać informację, że część terenu, na którym znajduje się grodzisko, została zniszczona przez wywózkę ziemi pod budowę pobliskiego fortu w okresie przed I wojną światową.

W 1990 r. wytyczono 3 rowy sondażowe w części południowo-wschodniej i wschodniej większego członu grodu. Obejmowały one część majdanu i wał. Wykop nr 1 o wymiarach 11,5 x 2,5 m założono w części południowo-wschodniej, gdzie wał był jeszcze częściowo widoczny. Odsłonięto warstwę rozsypiskową wału, lecz bez konstrukcji. Zachowały się jedynie luźno leżące kamienie ze śladami przepalenia, oraz szczątki spalonego drewna długości kilku centy-

metrów. Wykop nr 2 o wymiarach 12,0 x 2,5 m wytyczono w części wschodniej w odległości 10,6 m od wykopu nr 1. Okazał się on całkowicie jałowy; ze względu na zupełnie zniszczoną pierwotną stratygrafię, przebadano go fragmentarycznie. Wykop nr 3 znajdował się między rowami 1 i 2, w odległości 6,5 m od krawędzi wschodniej wykopu 1. Wymiary rowu wynosiły 12,0 x 1,5 m. Założono go w miejscu domniemanego łuku skreślenia wału z południowego wschodu na wschód. Przebadano tylko 4 środkowe metry, w których zachowała się nietknięta stratygrafia (od 4-go do 8-go metra licząc od strony majdanu). Na tej niewielkiej przestrzeni uchwycono warstwy rozsypiskowe wału analogiczne do odsłoniętych w wykopie nr 1. Brak było jedynie kamieni, które w tym sondażu w ogóle nie występowały. Uchwycenie warstwy rozsypiskowej wału w wykopie nr 3 pozwoliło na przesłedzenie łuku jego skreślenia w stronę wschodnią. Będzie to miało zasadnicze znaczenie przy pracach nad rekonstrukcją zniszczonych parti umocnień grodu bródnowskiego. Znaczny stopień dewastacji terenu, na którym miał się znajdować drugi, domniemany jego człon nie pozwala na jednoznaczne rozstrzygnięcie sporu, czy gród bródnowski miał mniejsze wymiary niż zakładano i czy był dwu, czy jednoczłonowy. Na korzyść tej ostatniej hipotezy mogłaby przemawiać niska warstwa kulturowa w jego części wewnętrznej. Jej szczupłość rzuca się w oczy mimo stopnia zniszczenia majdanu.

Reasumując, badania prowadzone w latach 1989 i 1990 nie stwierdziły istnienia drugiego członu grodu bródnowskiego.

Bardzo ciekawe światło na dzieje osadnictwa tego obszaru rzuca stratygrafia najniższych położonych warstw w wykopie nr 1. Odsłonięto tam warstwę szarej, sypkiej ziemi z dużą ilością węgla drzewnego a także z materiałem ceramicznym i szczątkami zwierzęcymi. Zalegała ona poniżej warstwy rozsypiskowej wału. Świadczy to dowodnie, że gród nie powstał na surowym korzeniu lecz, że wydma na której go wzniesiono była zamieszkała już wcześniej. Część ceramiki z warstwy „szarej” pochodzi z okresu starszego niż wczesne średniowiecze, jednak pozostały materiał jest analogiczny do znanego z osady bródnowskiej badanej w latach 1950-52 i 1961-66 przez p. doc. dr K. Musiałowicz i dra B. Gerlacha. W świetle ostatnich badań należałoby przypuszczać, że osada ta zajmowała również teren wydmy, na której później wzniesiono gród. Wielkość i bogactwo osady w zestawieniu z ubóstwem grodu i szczupłością jego wymiarów zdają się sugerować, że mógł on pełnić funkcję refugium.

Warszkowo, gm. Sławno, woj. śląskie St. 27 patrz okres rzymski

Wilkowice, woj. śląskie St. 1 patrz okres halszacki

Zajączki, gm. Juchnowiec
woj. białostockie St. I AZP
42-87/2

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Epoki Metali
Podlaska Ekspedycja Archeologiczna

Badania prowadził mgr Dariusz Krasnodębski — pracownik PEA, Paul Berford — stypendysta Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Urszula Jarosińska — geolog oraz studentka IA UW Ewa Pokrant. Finansował WKZ w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Grodzisko zlokalizowane jest na niewielkim wyniesieniu znajdującym się na dnie doliny zalewowej Narwi, w odległości ok. 1 km na północ od obecnego nurtu rzeki. Obiekt ten ma średnicę ok. 30 m, regularny prawie okrągły kształt i wysokość ok. 80 cm — 1 m w stosunku do otaczających go łąk.

Badania na tym stanowisku podjęte zostały z inicjatywy dr. Zbigniewa Kobylińskiego, jako jeden z elementów działalności Podlaskiej Ekspedycji Archeologicznej. Celem ich było rozpoznanie funkcji oraz chronologii tego obiektu, istotnych z punktu widzenia tła osadniczego dla badanego od kilku sezonów przez PEA stanowiska w Haćkach, gm. Bielsk Podlaski. Wstępnym etapem, przed przystąpieniem do właściwych badań, było wykonanie dokładnego planu stanowiska wraz z otaczającym je terenem. Plan ten ujawnił kilka różnic w topografii w stosunku do mapy 1 : 25 000 oraz planu grodziska wykonanego w 1979 r. przez inż. J. Felmanna. Dokładne badania powierzchniowe ujawniły także istnienie bardzo rozległego kompleksu osad datowanych na okres od początków wczesnego średniowiecza (VII-VIII w.?) — osada położona najdalej na zachód od grodziska, aż do okresu średniowiecza (XII-XIII?) na osadach otaczających bezpośrednio wzniesienie grodziska. Działania terenowe rozbite zostały na dwa etapy. Pierwszy z nich odbył się w maju i czerwcu i prace skoncentrowały się wówczas na terenie grodziska, gdzie otwarto dwa wykopy. Jeden z nich przecinał stanowisko po osi W-E i miał wymiary 22 m x 2 m. Założony on został w celu sprawdzenia układów stratygraficznych w części środkowej oraz na wale i w fosie grodziska. Drugi z wykopów wytyczono nad niewielkim zagłębieniem w południowo-wschodniej części wzniesienia sugerującym istnienie w tym miejscu jakiegoś obiektu. W pierwszym z wykopów odsłonięto układ warstw o grubości ok. 1 m i długości ok. 3 m tworzących nasyp wału, nie uzyskując jednak odpowiedzi na pytanie dotyczące jego konstrukcji. Od strony wewnętrznej natrafiono na niewielkie zagłębienie, które może być rowem otaczającym wnętrze grodziska. Wypełnisko jego zawierało materiał starożytny (opracowanie